

Listy ze Západu.

Pokračování

Americké poznámky.

Burbank snažil se vyniknouti v jejich povahu a zkoušel jejich vlastnosti; napomáhá tam, kde dílo přírody nebylo dokonáno; vypleňuje zlé vlastnosti a vštěpuje vlastnosti dobré; mluví rasy.

Mr. Burbank je rozen v novorodickém státě a na Východě začal své dílo; ale brzo přišel do Californie ze zdravotních příčin, a nové podnebí svědčilo i jeho dílu. Došel dost rychle uznání; nabízeny mu byly stolice na univerzitách, úřady v podnicích jeho oboru; ale on, jednou všech úřadů se sprostiv a úplně svému dílu se oddáv, odmítal vše, až dluhy šly mu již nad hlavu. Tu se ho ujal bez jeho žádosti Carnegie Institut a nabídl mu na deset let po desítitisících dolarů ročně jako podpory k jeho dílu. Burbank odmítl, obáváje se přílišných úzkých podmínek a různých závazků.

Teprve když bylo mu řečeno, že přijetím podpory nezavazuje se k ničemu, — že ani zpráv o své činnosti netřeba mu nikam podávat, — přijal nabídku Carnegieovu a od té doby netřeba se mu starat o finance; má dosti peněz, aby mohl vydržovat legii lidí ve své zahradě i řadu dodavatelů po celém světě. A té podpory mu nikdo nevyčítá, jako se stává všelidské, — i v národech, kde podpory jsou o něco menší, než deset tisíc dolarů ročně.

Tedy o těchto věcech jsem přemýšlel, když vlak opouštěl Santa Rosu; a dlouho mi nešlo z mysli, i když úžef se stěny údolí přiblížovaly své půvaby očím, až přisednuvším na lokální dráhu přislovočně zdoluhavostí, vytvářelo všechny meditace z hlavy strkání na každé z četných stanic.

Pohledy z oken vlaku byly vždy vábnější, vrchy se všech stran se zvedaly, nízké i vyšší, homolovitě i vyostřené, vlnitě výmolvité a kamenitě srázné, holé i travnaté skalnaté a zelené; prolákliny s crčící vodou se otvíraly pod tratí, chmelové lány, zahrady s hojnými ovocnými stromy, jež divně se odrážely od okolní zeleně a pod slunečním jasem, pastvíska i lesíky; na stanicích obyčejně jednoduchých a osamělých, lidé měli už cosi venkovského ve svém vzhledu; hezké děvče sedící v buggy usmívalo se na mne do vlaku i rukou pokynulo, když vlak zase se táhl dále, (ač vám zvyklým ctihodností evropských vlaků, snad i to bylo by se zdálo jízdu;) trat' se zatáčela; přejeli jsme několikrát Ruskou Řeku; cañon stával se vždy větší a konečně zdál se co chvíli být se všech stran těsně sevřen horami.

"Jsem na místě" zvěstoval mi náhle společník upoutanému krásnými pohledy do přírody zelené a kvetoucí pod sluncem prvního týdne roku. "Jsem v Korbel."

A tak ocitl jsem se v místě, jehož minulost patřil Indiánům a Španělům, přítomnost a budoucnost Američanům, — jehož staniční jméno je české podle majitelů, kde čeština nás uvítala a kde nejvíce se slyšet italštinu; ocitl jsem se mezi vinicemi bratří Korbelů.

Rozkošný kouzlo světa jest okolí Korbelových vinic. Hory na horách, se všech stran vrchy, lesy, travnatá úbočí, — a nad tím jasný slunce probíhající jarů vřech, — tak zůstalo mi v paměti s ledového mého výletu. Několik minut chůze stačilo, a sotva minul jsem italské dělníky,

klestící a čistící révy i páncíř větve na hromádách, z nichž kouř hustým sloupem se zvedal a rozprchával vysoko ve vzduchu, hned ztratily se mi s očí věžička vinných skládů, střechy domků a obytné stavení, jaksi villegiatura majitelů, vévodčí svému okolí s temene vršku zastřešeného obrovskými eukalypty a pinielemi... sotva lidské hlasy zapadly v neslyšeno, — ocitl jsem se ve svém království. Připadá mi to vždy, jakobych byl doma, mezi svými, když jsem sám a sám mezi strovy, na osamělých stezkách, po nichž veverky přebíhají, mezi křovinami, v nichž steré hlasy ptačí je slyšet, s obzorem horskými temeny zahrzeným a do nebe se zafazávajícím. A zákoutí kolem Korbel upomínala mne tím živěji na moje Tatry, že chvílemi ohlas kravských zvonců, dutý a primitivně přívětivý zalehl ke mně, těžko řci odkud, snad zblízka, snad zdáli; že rozervané břehy Russian River vynořily se časem ze zeleně tam kdesi dole, někde strmé, jinde ploché, tak velmi podobné břehům oněch horských říček, s nimiž jsem byl kdysi tak intimně znám, a jež v téže době brouzdaly se nyní mezi sněhem.

Tak bylo mi, jakobych už druhdy byl tudy chodil, jakobych ani nebyl nedaleko Tichého Oceánu, za Sierrou Nevadou, v Californii, tisíce a tisíce mil od českých lesů i od svých Tater... Ani divoké kachny, čas od času tam dole viditelné, nerušily toho klamu; ani eukalypty, ani jiné stromy stále zelené, jichž u nás není, nebláhily se příliš blážit k své realitě do mých snů; jen různé to ptactvo pestrých barev, duhově modré, leskle zelené, krvavě červené, ... to vracelo zpět ke skutečnosti snící bludnou duší...

Druhdy snad bývalo tu ještě o poznání krásnější; ohromné pařezy poblízkou vinic vyprávějí výmluvně o těch časech, jež zašly, aby se již nikdy nevrátily. Gigantické pralesy, pamatující Indiány, klesly rukou bílých lidí, ... [v tomto kontu světa tekne obrazně, rukama Čechů, ...] na jich místě rozprostírají se vinice nebo vzrůstají nové lesy, jež od gigantičnosti mají právě tak daleko jako kráský nebo kuratický les, ne-li někde ještě dále, — a jako všude, romantika zvláštnosti ustupuje dnešní romantice přírodní, v níž není potřeba zalétat sta a tisíciletí do minulosti, abychom se přiblížili jejím tradicím, šeptaným listům stromů a vlnkami říček...

Ve trojici toulali jsme se po březích Ruské Řeky i za ní po hřebenech vršků; syn mého hostitele, nedávno vyhlý z university, — mladý cowboy z Arizony, jež nyní právě ucházel se v Berkeley o možnost pokračovati ve studích universitních, a já: Leo, Ralph a ... Jack.

Ralph byl hezký hoch asi dvadvacetiletý, urostlý jako datlová palma, štíhlý, statný v ramenech, po americku "hladký," totiž bez vousů holobrádek, v kožených gamalích cowboyských, s širokým, s jakým obyčejně vidíváte malovaný typický cowboye, a s krokem, jež na první pohled ukazoval, že chodec je zvyklý sedět v sedle než nohama se dotýkat země. Bylo to poprvé po dvou letech, že již několik dní nebo týdnů měl trochu svobody. Přijel z prostředí arizonských a dovedl vypravovat o cowboyském životě.

Pokračování.

Californské črty.

Píše Ob. Stolzer.

Vracím se ještě k Los Angeles. Dá se o něm mnoho psát a často věci zajímavé. Los Angeles, jak se dovidám, dosáhlo za posledních 5 let úžasného vzrůstu, což jest následek zimního bůmu pozemkového, který vzdor tomu, že trvá zdaleka, je na pochodu vzhůru. Kde neb kdy praskne, těžko nyní předpovídat, ale myslím, že to, co následovalo pozemkové bůmy jinde, dostaví se i zde.

K snažšímu porozumění uvedu zde příklad, jak přemrštěnou jest cena pozemků. Rohový lot proti prozatímní poště 100x130 v rozloze, který je vzdálen od obchodního střediska asi jako v Omaze Dvacátá a Chicago ul., oznamován jest za 200.000 dolarů. Porozuhodno jest, že toto bůmování nezakládá se na žádných přírodních zdrojích, neboť průmysl není zde žádný, dolovnictví jest sta mil odtud vzdáleno, polní hospodářství v okolí mimo nepatrné drůbežnictví a čínské zelinařství, není takřka žádné a ovocnářství v okolí také takřka nestojí ani za řeč. Pravá ovocnářská střediska jako Riverside, Redlands, Pomona, Pasadena a jiné, ovládají si tento druh obchodu úplně samy, tak že Los Angeles z toho nic neutrhne. Tudiž jediný zdroj příjmů zdejšího obyvatelstva spočívá v cestovatelech a návštěvnících sem zavítavších, což ostatně trvá pouze polovinu roku. To ovšem stačí sotva k udržení existence zdejšího lidu, kdežto bům pozemkový udržován jest nejvíce penězi uloženými zde do majetků lidmi venkovními, ponejvíce turisty sem zavítavšími, kteří spekulují na rychlé sbohatnutí, dají se chytнути lákavými oznámkami a nejen zbytečně, ale často i potřebné peníze sází na osmetnou náhodu. Rozloha města, ač už nyní užasně veliká, v budoucnosti bude prý dosahovati až k moři, asi 16 mil jihozápadně ležícímu. Spekulanti zdejší totiž tvrdí, že bude zde nejdůležitější námořní přístav na západním pobřeží. Uskutečnil-li se tento sen, nevím. Myslím, že ten, kdo viděl krásný, ohromný, před mořskými boulemi a nepřítel chráněný záliv v San Francisku, a porovná s ním zdejší mělké, bouřím úplně otevřené pobřeží mořské, musí silně pochybovat o tom, ježto námořní obchod je přece něco zcela jiného, než obchod s loty.

Z pozorování za těch několik týdnů co jsem zde, uznávám, že Californie má velmi mnohé výhody, zvláště v pozemcích, které mnohé lidi šťastnými učiniti mohou a zajisté také učiní. Vzdor tomu však, je dnes právě tak sázkou padnouti na dobrý pozemek, jako bylo před lety na zlato. Zajímavost jest, že o těch, kteří se zde jakéhosi úspěchu dodělali, jsou plné noviny různých zpráv, kdežto o těch zaniklých se svět ani nedoví.

Dobrotu pozemků zdejších jest mnohem těžší odhadovati, než kdekoliv jinde. Pozemky dobré stíhají se zde se špatnými a také vhodnost k zavodňování, jakož i záchrana před mrazem jsou nutnými podmínkami k zdárnému hospodářství. Tyto nutné výhody sihuje ovšem každý prodávac pozemků, avšak o skutečnosti doví se kupující teprve z vlastní zkušenosti. Taktéž má se to s oranžovými sady. Jak jsem doslechl, jsou mnozí častokrát zklamáni v očekávání a mnoho je prý těch, kteří po mnohaleté práci, po vložení takřka celého jmění do podniku, po čase pro nevyplácení museli toho zanechat. Ale jsou pole, která se vydatí a po té mají cenu báječnou. Vzdor mnohým odstrašujícím příkladům jest mno-

ho lidí z Východu, kteří sednou jednatelem na lep, zakoupí zde pozemek na splátky s tou jistotou, že za 6 roků budou se moci přistěhovat do dorostlého sadu, který je potom všim blahobytem z sobí.

Jednu podobnou nabídku nám náhodou po ruce. Je v ní vypočítáno 10 akrů po sedmiletém splácení na \$4132.76, zahrnujíc v to sázení a opatrování sadu po celou dobu.

To by ovšem bylo dosti lákavé, kdyby uskutečnilo se to, co jest slibováno. To však není ničím zaručeno a majetník doví se to teprve, až když do podniku všechny peníze vloží. Stromy, které jsou vysázeny mohou nésti špatné ovoce, které nehodí se k prodeji, na místa kde sad leží, může snadno přijíti mráz a celoroční práci zničití atd. To jsou ovšem otázky, které předem luštiti nelze.

Jinak ovšem je s lidmi majetními dostatečný kapitál, kteří mohou koupiti místo hotové a osvědčené. Ti ovšem usazují se zde spíše z luxusu, než z potřeby a otázka vyplácí-li se vložený jimi kapitál, nepadá u nich nikterak na velkou váhu.

Pokud se našich krajanů týče, rádi bych všem těm, kteří již dostatek pozemského bohatství na hromádili, by se ne v městě, ale na nějakém tom sadě usadili, chtějí-li si život dokonale spřijemnit. Neboť to, co jinde nelze za žádné peníze koupiti, toho jim zde příroda poskytuje zdarma, totiž milého a příjemného podnebí.

Časová úvaha.

Píše Jan Borecký.

III.

Nemohu pochopiti, proč tak často tane mi na mysli otázka: Co američtí Čechové za ta dlouhá léta pro národní povznesení a účele vykonali, aby na to s hrdoostí poukázati mohli?

V Čechách v malých městech a 4—6 tis. obyv., mívají své útulny, opatrovny, dětské zahrádky, dívčí vyšší školy, gymnasia a reálky. V Chicago žije na 100.000 Čechů, mnozí v poměrech dobrých i bohatých, je tam na sta českých spolků (dobročinných i lidumilných) a při tom blahobytu za ta dlouhá léta nemohli tam postaviti aspoň jediný dobročinný, lidumilný ústav.

Přičiněním několika upřímných, dobře smýšlejících lidí, sešlo se několik tisíc dolarů na útulnu. (Sbíraly a sbíraly se příspěvky i po jiných městech.) Co se zle v Chicago k tomu účelu peněz sešlo, Čechové chicháčí více než desetkrát tolik utratili při zábavách a na piknikách marně prohýtili. Mnoho-li tisíců dolarů při tom těm vlasteneckým kramářům do kapsy padlo? Mnoho-li z toho za draho placené ohlášky vyziska'a "vlastenecká Svornost"?

Kdyby se to vše doťromady spočítalo, bylo by to peněz, že by se za ně ne jedna, ale dvě útulny i sirotčinec s dobrou nadací postavily a zaopatřiti mohly.

Útulna v Chicago má za sebou historii. Schopný spisovatel udělal by z toho tragicko-komickou komedii a "tajnosti čičažské" byly by znamenitou látkou pro sensationální román ze života Čechů čičažských. Jsou to ale věci, jak praví dr. Vojan, o kterých se nerado mluví.

Asi půl milionů amerických Čechů nevyniklo v ničem velkém, důležitém, co by stálo za to, abychom upoutali na sebe v Čechách a v Americe veřejnou pozornost. Českoamerický básník Al. Janda, když prosaicky řekl, že Čechové přišli se do Ameriky najíst, z velké části měl pravdu; urazil tím ale mnohé.

Vyhynulo se mezi námi více jednotlivců, vynikli v obchodu, v umění, ve vědě i ve veřejných úřadech a jinde. Máme na universitách, různých kolejích a vyšších učelích více vážených, českých profesorů, výborných, oblíbených učitelů a učitelek na školách občanských. Ti všichni mohou býti chloubou a slávou naší, pokud se k českému národu hrdě a vědomě hlásí, v pádu potřeby, jeho zájmy šíří a je zastávají. Však v tom množství se ztrácíme a nestačíme k širšímu společenskému uznání. Potřebujeme vynikajících našinců víc a takové má nám odchovati ústav "Matice Vyššího Vzdělání," založená před třemi roky v Cedar Rapidsích, na podnět některých upřímných Čechů, s úcelem pomáhati ku vzdělání nemajetným.

Tam kde v chudších rodinách, jak se často přihodí, vyskytne se nadaný náklonnosti k učení hoch neb dívka, nebývá z husta prostředků, aby se vyšším studium věnovali mohli. Úcelem "Matice Vyššího Vzdělání" jest, býti těmto chudým studentům nápomocnou a založití je půjčkami v jich studii.

Ústav "Matice Vyššího Vzdělání" jest pravými přáteli vzdělanosti uznávaný i odporučovaný, jako nejlepší prospěšný národní český podnik amerických Čechů, k podporování peněžitými příspěvky.

Přec ale našli se mezi námi lidé i časopisy, kteří ač vydávají se za zákopníky osvěty a vzdělanosti, ve své sobecké, zlomyslné zášti a závisti snažili se a snaží až dosud, tento důležitý pro Čechy americké ústav, poškodit a po případě i zničit.

Vlivem "Matice Vyššího Vzdělání" vznikla v zámožnějších rodinách českých touha po vyšším vzdělání, rok od roku přibývá na vyšších školách českých studentů. Na universitě v Lincoln, Neb. a v Iowa City založili si četní studující své spolky, aby se v národním českém vědomí utužovali a vzdělávali, k čemuž jim "Matice Vyššího Vzdělání" ochotně přispívá.

Čím více mladšího dorostu, českých hochů a dívek více věnovati se bude vyššímu vzdělání na vyšších učelích, tam společným obcováním s jinými studenty přizpůsobí se ušlechtilším způsobům a mravům inteligence americké, tím více dodělají se američtí Čechové žádoucího povědomí, veřejného uznání a vážnosti. Když se stanoviska vědeckého, česká mladší inteligence nabude širšího světového názoru, pozná historii českého národa a jeho poslání, (mission) uvědomí si národní hrdost i sebedůvěru. Z takových bude míti národ náš vždy statečné reprezentanty. Takové příklady jsou už dostatečně známy. Takto budeme se důstojně a nejlépe připravovati k té neodvratné, blížící se naší assimilaci s lidem americkým.

Americký soubor? V Bučkovících ve Slezsku zastřelil se 31. března 27letý účetní Weinovy továrny na nábytek Goetzel. Praví se, že nešťastník měl s kýmsi americkým soubor, a povědává vytáhl černou kuličku, zabil se.

Zachránil stařenu před uhořením. Dne 26 března večer po 9. hodině vypukl v Sendražicích u Kolína požár v domku, patřícím vdově Josefě Mádlíkové, a záhy vzňal se i domek Josefa Čábelky. V tomto domku matka Josefa Čábelky, 86letá Barbora Čábelková, ležela v komoře na posteli u dveří, které již hořely. Tesal Josef Uhlíř, člen sboru dobrovolných hasičů, vyrazil okno a s nasazením vlastního života stařenu zachránil. Hrdinný skutek statečného mladíka zasluhuje odměny.